

6. Единен пазар на услуги

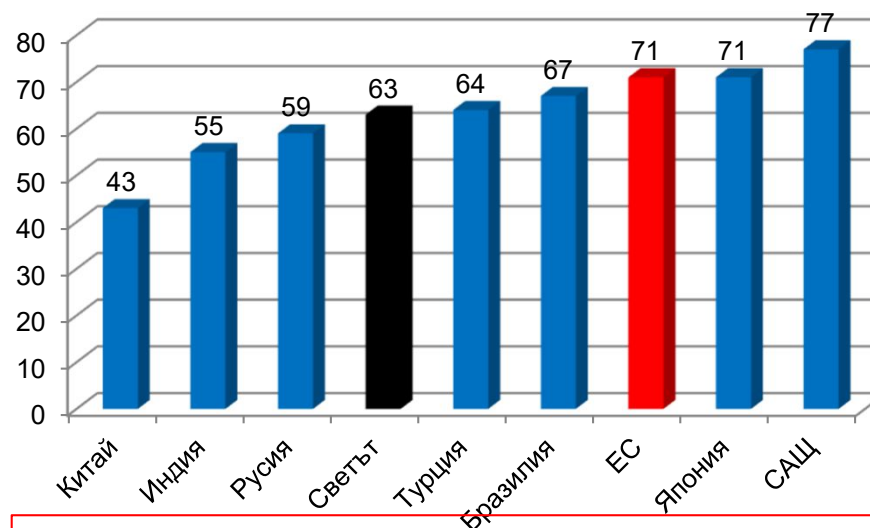
1. Значение на сектора на услугите за икономиката на ЕС
2. Установяване и развитие на свободно движение на услуги
3. Съхраняващи се проблеми при свободното движение на услуги
4. Съвременно състояние на вътрешосъюзната търговия с услуги

Услугите са най-динамично развиващата се част на световната икономика.

Това се потвърждава от ръста на техния дял в брутния вътрешен продукт на повечето държави.

Ако преди десет-петнадесет години дял на услугите в националната икономика от 50-60 процента се считаше за висок, то днес един такъв дял е под средното равнище за света от около 65% дял на услугите в БВП.

По време на кризата обаче този дял намаля с 2 процентен пункт и през 2015 г. е 63%.

Делът на услугите е обикновено толкова по-висок, колкото по-развита е съответната икономика.

6. Свободно движение (предоставяне) на услуги

Динамика

1998—2008 г. средногодишен икономически растеж в ЕС 2,1 %, но услугите нарастват средно с 2,8 % годишно. По време на кризата обаче рецесията при услугите бе по-силна. Това се дължи основно на свиването на финансовите услуги. От 2010 г. се наблюдава отново увеличаване на техния дял.

В Люксембург на услугите се падат 87 % от БВП, във Великобритания – около 79%, но в Германия само 71%, толкова, колкото е и средната величина за ЕС.

Б) Структура

Съгласно ГАТС – СТО

General Agreement on Trade in Services - WTO)

Кои видове услуги не са включени в GATS?

Какви са общите задължения (General Obligations)?

Какви са специфичните задължения (Specific Commitments)?

https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/gatsqa_e.htm

1. Бизнес-услуги (професионални услуги, предоставяни от т. нар. свободни професии, компютърни услуги, научно-развойни услуги, агенции за недвижими имоти, други бизнес-услуги, вкл. рекламни услуги, охранителна дейност, сервизна дейност, издателска дейност).

2. Комуникационни услуги (пощенски услуги, куриерски услуги, телекомуникационни услуги, аудиовизуални услуги и др.)

3. Строителни и свързани с тях инженерингови услуги

4. Дистрибуционни услуги (комисионни услуги, търговия на едро и на дребно)

5. Образователни услуги

6. Услуги по околната среда (например обработка на отпадъци)

7. Финансови услуги (застраховане, банкови услуги, ул

8. Услуги, свързани със здравето, социални услуги

9. Туризмът и услуги, свързани с пътуване

10. Развлекателни, културни и спортни услуги

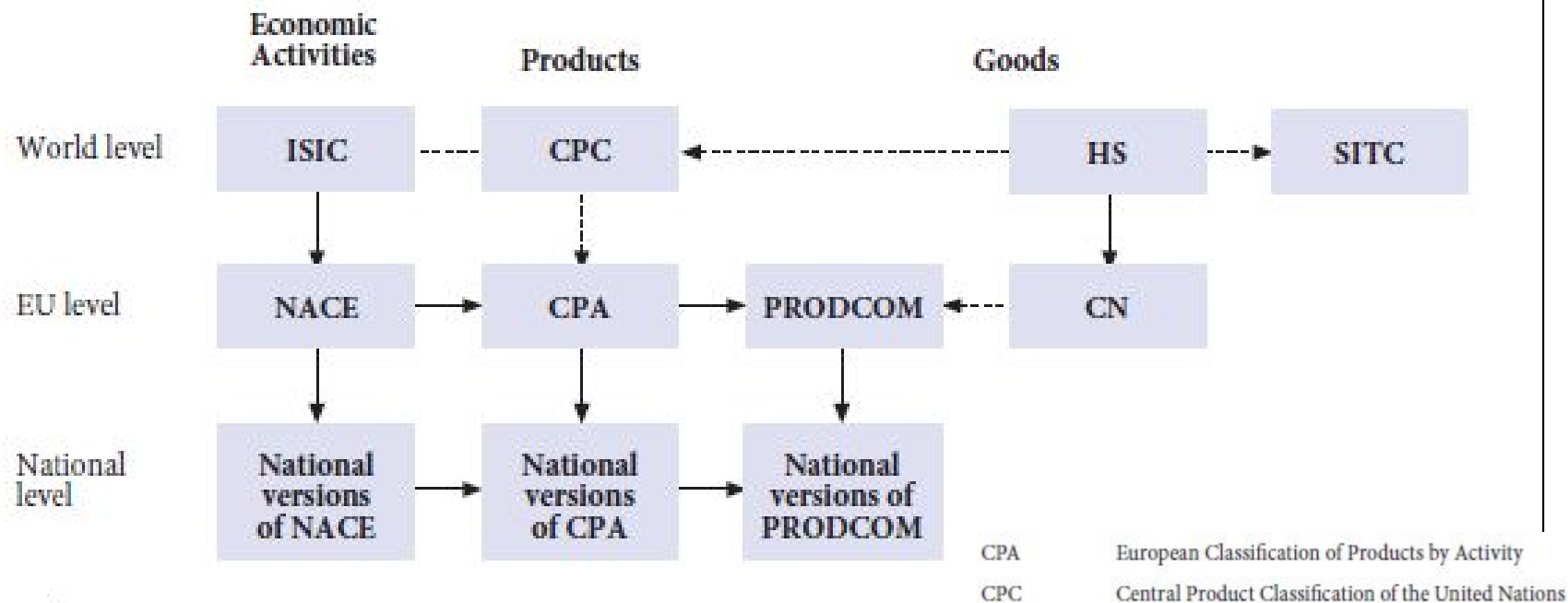
11. Други услуги, извън посочените

EC - NACE

NACE Rev. 2

Statistical classification of economic activities
in the European Community

По класификацията на ЕС ((NACE) имаме пет основни отрасли при услугите :
Дистрибуция и търговия (G); Хотели и ресторанти (H); Транспорт и комуникации (I);
Финансови услуги – (J) Недвижима собственост, отдаване под наем, бизнес услуги (K).

На таблицата на следващия слайд са показани данни за **нефинансовите услуги**.
Най-голям е дялът на К – 39,2%, следват G – 34,2%, I – 21,1% и накрая е H с 5,6%.

Като **подотрасъл** се откроява “други бизнес-дейности” с дял от 21,9%.

Table 1: Main indicators of Services in the EU-27, by subsection, 2005

	Value added		Employment	
	(EUR billion)		(Thousand)	
Services (G to I and K)	2 991.3 *	100.0%	76 133.0 *	100.0%
Distributive trades (G)	1 022.4	34.2%	30 963.9	40.7%
Sale, maintenance/repair of motor vehicles (G50)	150.9	5.0%	4 106.7	5.4%
Wholesale/commission trade, exc. for motor (-cycles) (G51)	479.7	16.0%	9 732.4	12.8%
Retail trade (exc. motor vehicles), repair of personal goods (G52)	391.8	13.1%	17 124.8	22.5%
Hotels and restaurants (H)	167.8	5.6%	8 845.9	11.6%
Transport and communications (I)	629.9	21.1%	11 823.7	15.5%
Land transport, transport via pipelines (I60)	180.0 *	6.0%	5 500.0 *	7.2%
Water transport (I61)	25.0 *	0.8%	213.5	0.3%
Air transport (I62)	27.2	0.9%	400.0 *	0.5%
Supporting transport activities, travel agencies (I63)	147.9	4.9%	2 612.1	3.4%
Post and telecommunications (I64)	250.9	8.4%	3 075.2	4.0%
Real estate, renting & business activities (K)	1 171.2	39.2%	24 499.5	32.2%
Real estate activities (K70)	248.0 *	8.3%	2 690.0 *	3.5%
Renting of machinery, and of pers. & househ. goods (K71)	75.0 *	2.5%	600.0 *	0.8%
Computer and related activities (K72)	170.0 *	5.7%	2 700.0 *	3.5%
Research and development (K73)	21.8 *	0.7%	400.0 *	0.5%
Other business activities (K74)	655.5	21.9%	18 102.4	23.8%

Какво включва К74 “Други професионални (бизнес дейности)?”

741 Правни и счетоводни дейности, одит, данъчни консултации, пазарни проучвания, изучаване на обществено то мнение, управленски консултации, холдингово управление.

742 Архитектурни и инженерингови дейности и консултации

743 Технически изпитания и анализи

744 Реклама

745 Услуги по намиране на работа и персонал

746 Детективска дейност и охранителна дейност

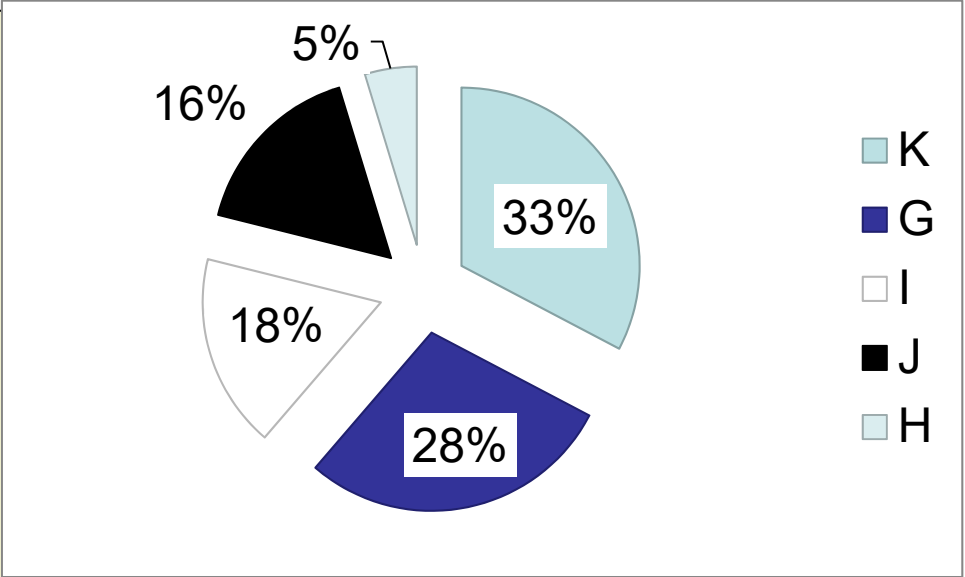
747 Индустриално почистване

748 Различни бизнес дейности – фотографски услуги, пакетиране, секретарски и преводачески услуги, и т. нат.

Водещи рекламни компании в света

Място	Компания	Нетни приходи (млрд. дол.)	Седалище в
1	WPP GROUP ADR	11,7	Великобритания
2	OMNICOM GP INC	11,4	САЩ
3	INTERPUBLIC GROUP	6,2	САЩ
4	PUBLICIS GROUPE S.A.	5,9	Франция
5	MONSTER WORLDWIDE	1,1	САЩ
6	VALUE CLICK INC	0,5	САЩ
7	CATALINA MKTG CP	0,5	САЩ
8	FOCUS MEDIA HOLDING	0,2	Китай
9	EMAK WORLDWIDE	0,2	САЩ
10	TRIPLE CRWN MEDIA	0,2	САЩ

К	Недвижима собственост, наем, професионални услуги	1171 33%
Г	Дистрибуция и търговия	1022 28%
І	Транспорт и комуникации	630 18%
Ј	Финансови услуги	588 16%
Н	Хотели и ресторанти	168 5%

Водеци застрахователни компании в света

Най-важната част от финансовите услуги са предоставянето на кредити (финансово посредничество) и застраховането.

При финансовото посредничество водещи позиции има Великобритания с добавена стойност 115 млрд. €. Следват Германия – 87, Франция – 64, Италия – 50, Испания – 38 (2006 г.). Важен играч е Люксембург!

Място	Компания	Пазарна стойност (млрд. USD)	Седалище в
1	China Life Insurance	110	Китай
2	American International Group	109	САЩ
3	Allianz	90	Германия
4	ING Group	84	Холандия
5	Axa	75	Франция
6	Generali	64	Италия
7	Manulife Financial	57	Канада
8	Ping An Insurance	54	Китай
9	Zurich Financial Services	46	Швейцария
10	Munich Re	43	Германия

Какво е положението сега?

<http://www.investopedia.com/articles/personal-finance/010715/worlds-top-10-insurance-companies.asp>

**25-те най-големи банки в света към 25.1.2013 г.
(пазарна стойност на акциите в млрд. \$)**

1	Industrial & Commercial bank of China (ICBC)	Китай	238
2	HSBC Holdings	Великобритания	207
3	China Construction Bank	Китай	188
4	Wells Fargo & Co	САЩ	185
5	JP Morgan Chase & Co.	САЩ	179
6	Agricultural Bank of China	Китай	147
7	Bank of China	Китай	132
8	Citigroup	САЩ	130
9	Bank of America	САЩ	125
10	Commonwealth Bank of Australia	Австралия	106
11	Banco Santander	Испания	92
12	Royal Bank of Canada	Канада	89
13	Westpac Banking Corporation	Австралия	89
14	Itau Unibanco	Бразилия	80
15	BNP Paribas	Франция	77
16	Toronto-Dominion Bank	Канада	76
17	Mitsubishi UFJ Financial Group	Япония	75
18	Australia and New Zealand Banking	Австралия	74
19	Sberbank of Russia	Русия	73
20	Banco Bradesco	Бразилия	72
21	Bank of Nova Scotia	Канада	69
22	Goldman Sachs Group	САЩ	68
23	National Australia Bank	Австралия	65
24	UBS AG	Швейцария	65
25	Royal Bank of Scotland Group	Великобритания	65

Важно място при финансовите услуги заемат посредническите операции при покупко-продажба на активи, включително и на акции.

Capitalisation (year end) and domestic equity trading, 2007 (EUR million)

Exchange		Market capitalisation	Electronic order book transactions	Negotiated deals	Total value of equity trading
Total of available data		10 640 954	13 492 031	6 911 993	20 404 024
Bulgarian Stock Exchange	BG	14 821	3 984	657	4 641
Prague Stock Exchange	CZ	47 987	35 954	628	36 581
Deutsche Börse	DE	1 439 955	2 442 977	701 173	3 144 150
Irish Stock Exchange	IE	98 431	16 879	82 671	99 550
Athens Exchange	EL	181 233	94 846	27 518	122 365
Spanish Exchanges (BME)	ES	1 231 086	1 665 762	494 559	2 160 321
Borsa Italiana	IT	733 614	1 574 593	105 607	1 680 200
Cyprus Stock Exchange	CY	20 160	3 729	291	4 019
Luxembourg Stock Exchange	LU	113 597	176	:	176
Budapest Stock Exchange	HU	31 528	34 403	207	34 610
Malta Stock Exchange	MT	3 854	65	0	65
Euronext		2 888 313	3 289 384	797 427	4 086 811
Wiener Börse	AT	161 731	94 489	:	94 489
Warsaw Stock Exchange	PL	144 323	61 152	2 724	63 876
Bucharest Stock Exchange	RO	21 524	1 683	307	1 990
Ljubljana Stock Exchange	SI	19 740	1 952	1 430	3 382
Bratislava Stock Exchange	SK	4 555	11	11	22
OMX Nordic exchange (Copenhagen, Tallinn, Riga, Vilnius, Helsinki, Stockholm, Iceland)		849 923	1 036 516	285 291	1 321 807
London Stock Exchange	UK	2 634 577	3 133 479	4 411 492	7 544 970

Оборотът на борсата в Лондон (последната колонка на таблицата) е 2,5 пъти по-голям от оборота на борсата във Франкфурт!

2. Установяване и развитие на свободното движение на услуги.

А) Класификация на услугите по начина на предоставяне, съгласно ГАТС:

- *Първи модул - Трансгранични услуги.* В случая не се движи нито потребителят, нито доставчикът на услугата. Условно би могло да се каже, че през границата се движи самата услуга (трансгранично действие).
- *Втори модул – Консумация в чужбина.* При този вид услуги през границата се движи физическото лице, потребител на услугата.
- *Трети модул – Търговско присъствие.* Това са услуги, предоставяни извън страната чрез филиал на юридическо лице, например застрахователни услуги, осъществявани чрез местен филиал на транснационална корпорация. В този случай през границата се движи доставчикът на услугата.
- *Четвърти модул – Доставка в чужбина.* Това са услуги, предоставяни извън страната, но без създаване на филиал, например обучение или консултации. При този вид услуги през границата се движи доставчикът, но като физическото лице.

Директива за услугите - декември 2006 г. влиза в сила във всичките държави-членки (вкл. и в България) от началото на 2010 г., но не се спазва напълно!

Принципът е: в страната, където се извършва услугата се признават правата на извършителя на услугата, придобити в страната, където той е регистриран (от където той идва).

Обхваща:

- ✓ дистрибуторски услуги (вкл. търговия на едро и дребно)
- ✓ услуги от регулирани професии (юристи, данъчни консултации, архитекти, строителни инженери, счетоводни услуги и др.)
- ✓ строителство и занаяти (напр. ВиК)
- ✓ бизнес-услуги (например реклама)
- ✓ туристически услуги (например туристически агенти)
- ✓ услуги за свободното време (спортни центрове, увеселителни паркове)
- ✓ информационни услуги (програмиране, печатни услуги и др.)
- ✓ хотелиерство и ресторантьорство
- ✓ обучение и образование
- ✓ наеми и лизинг услуги (автомобили под наем и др.)
- ✓ недвижима собственост, поддържане на жилища и офиси (озеленяване, детегледачки и др.)

Директивата не постига пълна свобода на предоставяне на услуги.

Няма пълно признаване на условията за достъп, т.е. запазва се възможността държавите-членки да прилагат собствени уведомителни и разрешителни режими (лицензи) и да ограничават услугите. Но:

- ❖ това трябва да става без дискриминация на местните и чуждите лица;
- ❖ трябва да има обслужване на едно гише;
- ❖ трябва да се предостави необходимата информация на Европейската комисия , която поддържа съответната база-данни.

❖ Директивата не се прилага за: финансови услуги; електронни съобщения; транспорт; здравеопазване; агенции за временна заетост; частни осигурителни услуги; аудиовизуални услуги; хазарт; социални услуги, предоставени от държавата или делегирани от държавата; нотариуси и съдия-изпълнители.

❖ В момента най-проблемни области при свободното движение на услуги остават някои финансови услуги (застраховането), ж.п. транспортът, здравните, образователните, социалните услуги, комуналните услуги.

Основни пречки и различия

❖ **Различна степен на участие на обществото (държавата и общините) в регламентирането, а понякога и в доставката на услугите.**

Това особено засяга т. нар. универсални услуги. В някои държави-членки като Франция, Финландия, Швеция, Дания и др., ролята на държавата и на общините е определяща при предоставянето на пощенски и ж.п. услуги, на образователни услуги, медицински услуги.

Примери: Великобритания преобладава частното висше образование, но е голям дялът на държавата в здравеопазването. В континентална Европа образованието е почти изцяло държавно. Във Великобритания ж.п. транспортът е частен, но във Финландия, Швеция, Франция и други държави - членки, той остава държавен и т.н. Все пак има тенденция към намаляване на ролята на обществения сектор за сметка на частния и тази тенденция се силно подкрепя от Европейската комисия.

❖ **Различия при обема на субсидирането на услугите. Това пречи за свободното движение.**

❖ **Липса на единни европейски стандарти за основни видове социални услуги. Това пречи за формирането на единен социален модел.**

❖ **Съществуват и пречки, свързани с ограниченото движение на работници от новите държави-членки. То ще отпадне от 1.01.2014 г.**

Постигната либерализация на движението на услуги в ЕС, съгласно модулите на ГАТС

	Първи модул Трансгранични услуги	Втори модул Консумация в чужбина	Трети модул Търговско присъствие	Четвърти модул Доставка в чужбина
Бизнес-услуги				
Комуникации				
Строителство				
Дистрибуция				
Образование				
Околна среда				
Финанси				
Здраве и социални услуги				
Туризм				
Отмора, култура, спорт				
Транспорт				

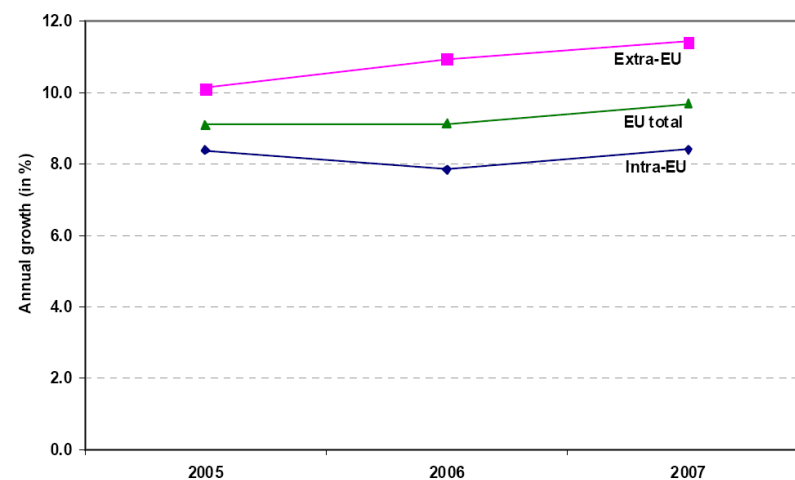
Димитър Хаджиниколов ©

Плътноста на черния цвят показва степента на либерализация в ЕС.

Маркирани червено са тези модули, които са неприложими за съответните видове услуги.¹⁴

4. Съвременно състояние на вътрешносъюзната търговия с услуги

Growth rates of EU trade in services, current price

Обезпокояващо е намаляването на дела на вътрешносъюзната търговия в цялата външна търговия с услуги на държавите-членки. През 2008 г. този дял е бил около 56%, докато през 2004 г. е бил около 59%. Този дял е с около 6 пункта по-малък от дела на вътрешносъюзната търговия със стоки в цялата външна търговия. Това говори, че свободното движение на услуги изостава от свободното движение на стоки като стимул за обмен в рамките на Съюза. През периода 2008 – 2010 г. делът на вътрешносъюзната търговия с услуги остава стабилен – около 56%, но след това леко намалява и през 2015 г. е около 55%.

Туризмът е най-силно вътрешносъюзно ориентираната услуга (71% вътре в съюза), но той има ограничено значение при формирането на добавената стойност. Над средното равнище са също комуникационните услуги (69% дял на вътрешносъюзната търговия), компютърните и информационни услуги (60% дял), културните и възстановителни услуги (60%). Крайно неблагоприятно е състоянието при лицензионните услуги (42%), строителните услуги (44%), има изоставане и при застрахователните услуги и бизнес услугите. Те са основно ориентирани извън Съюза.

При финансовите услуги делът на вътрешносъюзната търговия е 55%

Прави впечатление, че при най-големия доставчик на бизнес услуги и на финансови услуги - Великобритания делът на Съюза е само около 38% при следно за всички държави-членки – 55%! Това се дължи на ориентацията на финансовото посредничество главно към Близкия и Далечния Изток.

Най-големите доставчици на услуги в рамките на ЕС са: при транспортните услуги – Германия и Дания, при туристическите – Испания, при строителни услуги - Словакия, Белгия, Чехия, Латвия.

При застрахователните услуги водещи позиции на вътрешния пазар на ЕС имат Великобритания и Ирландия.

При финансовите услуги далеч напред са Великобритания и Люксембург, като претеглен през размерите на икономиката си абсолютен шампион е Люксембург.

При компютърните услуги в рамките на ЕС като дял лидера Ирландия.

При лицензионните услуги, роялти и франчайзинг услугите доминират във вътрешносъюзната търговия Великобритания и Холандия.

При бизнес услугите – Великобритания и Германия.

Като цяло може да се каже, че Великобритания, Германия, Испания и Люксембург и са с водещи позиции при услугите в рамките на единния пазар на ЕС.

	Експорт	Импорт	Салдо
Германия	112.0	138.5	-26.5
Франция	95.2	85.0	10.2
Великобритания	79.6	69.4	10.2
Испания	75.7	47.8	27.9
Белгия	55.5	55.3	0.2
Ирландия	53.4	43.7	9.7
Холандия	46.9	43.2	3.7
Италия	44.0	47.2	-3.2
Люксембург	42.4	22.3	20.1
Австрия	37.1	26.0	11.1
Швеция	31.7	30.1	1.6
Полша	22.5	19.7	2.8
Дания	22.2	24.7	-2.5
Гърция	15.4	6.4	9.0

Португалия	14.1	7.8	6.3
Чехия	12.5	10.5	2.0
Финландия	11.6	14.9	-3.3
Унгария	11.0	9.3	1.7
Румъния	8.3	6.4	1.9
Хърватия	7.5	1.8	5.7
Словакия	4.5	5.0	-0.5
Словения	4.3	2.7	1.6
България	3.5	2.4	1.1
Литва	3.0	2.3	0.7
Естония	3.0	2.5	0.5
Малта	2.9	1.6	1.3
Кипър	2.8	1.6	1.2
Латвия	1.8	1.2	0.6

Вътрешносъюзна търговия с услуги (млрд. евро, 2013 г.)

Шест държави имат положително салдо при вътрешносъюзната търговия с услуги по-голямо от 10 млрд. евро. Това са: Испания, Люксембург, Австрия, Франция и Великобритания. Ако обаче премерим този резултат през населението на съответните страни, то като безспорни лидери във вътрешносъюзната търговия с услуги се очертават: Люксембург, Малта, Ирландия, Кипър, Хърватия и Австрия с над 1000 евро годишно положително салдо от вътрешносъюзната търговия с услуги на човек от населението.

Банков съюз

Проблемите, които възникнаха с ликвидността на някои големи банки в страни като Испания, Белгия, Ирландия, Португалия, Гърция и др. показаха, че този вид регулиране е опасно не само за банковата система в застрашените страни, но и за банковата система на Еврозоната като цяло, а в един по-широк план и за банковата система на всички държави-членки на ЕС. Ефектът на скачените съдове изискваше един нов подход към регулирането на банковите услуги и така се стигна до идеята за създаването на т. нар. Банков съюз.

Общите правила за управление – (Single Rulebook)

<http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook>

Единния надзорен механизъм – (Single Supervisory Mechanism – SSM)

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/thessm/html/index.en.html>

Единния фонд за реструктуриране – ЕФП (Single Resolution Mechanism - SRM).

http://ec.europa.eu/finance/general-policy/banking-union/index_en.htm